

Inntrykk fra Dovrefjell.

GEIR HAFSAAS

I tidligere tider lå Dovrefjellet og stengte for forbindelsene mellom Østlandet og Trøndelag. Det var en slitsom og farlig ferd å begi seg over fjellet. Tidene har skiftet, og nå suser bilene i endeløse rekker over storfjellet, de fleste reisende med blikket sløvt rettet framover asfalten. Men noen ser på reisen over Dovre som høydepunktet på turen (og ikke bare i bokstavelig forstand), og ønsker seg tilbake dit, for å føle fjellet nærmere på kroppen; for å oppleve sol og regn, — eller snø, blick stille eller kuling.

Trondhjems Turistforening har en hytte i Dindalen som er et fint utgangspunkt, eller endepunkt, for opplevelser inne i fjellet. Herfra strekker det seg merkede stier til de sentrale delene av Dovre, Snøhetta og kransen med høye fjell vestenfor: Larstind, Svånåtindane og Skredahøin. Utgangspunkt for turer omkring og på disse toppene er Reinheim, som lettest nås fra Kongsvoll, og Åmotdalshytta.

Mange trøndere ser det kanskje som et mål å legge turen over Storskrynten, som med sine 1985 m er Trøndelags-fylkenes høyeste punkt. Dette fjellet ligger halvannen mil nordvest for Snøhetta. Trøndere behøver ikke kvie seg for å bruke en litt forsterket weekend på Dovre; egen bil eller NSB frakter oss fra f.eks. Trondheim på 2—3 timer uten for store utgifter.

Og nå, over til noen inntrykk fra turer i området:

OKTOBER I FJELLET.

Skodda ligger helt nedpå og snøen drysser lett ned omkring oss der vi går innover forbi Reinheim. Det er alt kommet så mye snø at det er tungt å vasse gjennom den. Lett snublende på glatte nedsnødde steiner kommer vi til Åmotdalshytta i mørket. I morgen må vi nok

← Før klatringen: Hettpiggen og Vesttoppen sett fra Midttoppen. Det ser bratt ut!

(Geir Hafsaas)

Fra oppstigningen til Snøhetta. Stropsljødalen bak.

(Geir Hafsaas)

klare oss med en tur i nærmeste omegn, eller starte på heimvegen med det samme, for ikke å snø inne.

— Vi sover til godt utpå dagen før en eller annen snubler seg ut til døra i mørket - vi har ikke tatt skoddene fra vinduene -, jubelhyl og rop om maksvær høres. Vi som ligger godt i posene tror ham ikke, men står for sikkerhets skyld opp. Hvor fantastisk - ikke en sky i sikte, og nysnødryss over alle fjell. En rask og panisk frokost før vi alle fire gir oss avsted. Turen legges sydover opp til Langvatnet, halvveis forbi dette og oppover bratte steinurer mot Store Langvasstind. Isen har ikke lagt seg på vatna enda, og vatnspeilene står der som svarte hull i det gnistrende hvite landskapet. Før vi kommer særlig høyt oppover bakkene, legger skodda seg omkring oss, men vi aner hele tida konturen av sola over oss, slik at dette ikke bekymrer oss; og riktig, vel oppe på toppen, kartets punkt 2046 m., jages skodda bort av sola og fjellene rundt oss åpenbarer seg.

Larstind nær innpå mot øst ser helt utilnærmelig ut, og Snøhetta bak den. Vi ser at helt fram på selve Store Langvasstind kan vi ikke

Svånåtindane og Bruri, sett fra Vesttoppen.

(Geir Hafsaas)

komme, fordi et ca. tre meter høyt trinn hindrer oss i å komme ned på ryggen som går til toppen. En tur dit bort krever en taustump, og besøket må nok vente på seg. I stedet vender vi blikket sydover langsetter Svånåryggen som strekker seg ei halvmil i høyder omkring to tusen meter, og ender på Store Svånåtind. Vi ser at skodda ligger langs ryggen. Den kommer fra vest og liksom renner over kanten mot øst, der den straks løser seg opp.

— Det meste av dagen brukes bortover langs ryggen. Føttene finner stadig tildekkede hull mellom steiner og det utmaner til forsiktighet. Dette ser ut til å være vår dag, for like før vi kommer opp til toppen, forsvinner skodda igjen, denne gang for godt, og den sjeldent klare høstlufta får alle fjell og daler like til horisonten til liksom å gnistre, så skarpt står alt fram. Vi går fram på kanten mot øst for å beundre Rondane, som nå synes å ligge like innpå. En kan fint legge turen opp eller ned fra Store Svånåtind her på østsiden, langs ryggen ned mot Svånådalen som beklageligvis går gjennom skytefeltet til Hjerkin.

Vi ser også Bruri, 2001 m., som ligger for seg selv, isolert inne i den hesteskoen som dannes av Svånåtindane. Sydsiden består av steinur, slik at her er det lett å gå opp på toppen, bare en passer seg litt nede på breen som ligger under. Et stort trappetrinn stenger for muligheten til lett å kunne ta seg videre fra Bruri og opp på Svånåryggen. Vi rekker også å titte mot syd på Skredahøin, med høyeste topp på 2004 m og flere litt lavere topper; og noterer bak øret at dit bort må vi legge turen en gang.

Nå derimot, løper tiden fra oss og vi må benytte det som er igjen av dagslyset til å ta oss ned i Langvassdalen igjen, men lenge før vi er kommet forbi Langvatnet, er det stakk mørkt, og vi snubler oss fram. Når vi nærmer oss Åmotdalshytta går stien langs endel sva-berg, og her setter vi farten farlig opp. Et skrik advarer oss andre når førstemann velter over en knehøy stein. Denne kvelden var det godt å komme i hus. — Det hører med til historien at neste dag begynte snøen å lave ned for alvor, og vi vasset til Kongsvoll med såre knær og legger.

JANUAR I STROPLSJØDALEN.

Vi stamper oss innover mot Reinheim i en temperatur som er skummelt høy. Det friskner på litt etter hvert, men så mildt som det er, er det bare behagelig. Målet vårt er å gå inn et stykke forbi Åmotdalshytta for å legge oss til i telt. Motvinden bare øker og øker, og det siste stykket mot Reinheim er et virkelig slit, vi går tvikroket, i fiskebein mot vinden. Heldigvis er det nå så mildt at snøen er kram, slik at den ikke fokker. Vi hviler en tid bak veggen på Reinheim (som nå har vinterlås på) og vurderer om vi har krefter til å gå over Leirpullskaret til Åmotdalshytta, som er åpen. Vi vet av erfaring at vinden tar godt der oppe i skaret. Sekkene våre er små og har lite vindfang, og vi vil prøve.

Vi kommer ganske nær skaret, men vinden er nå så sterk at det er umulig å stå på skiene. Skiene sleper vi etter oss etter tuppene og bakendene peker ut i løse lufta. Vi snur. Nede i et lite søkk i terrenget slår vi leir. Først bygges det en snømur, deretter settes teltet opp. Suget bak muren er så sterkt at teltet reiser seg med et smell og står uten teltstang. Etter grundig bardunering i skiene og stavene flytter vi inn. Å få lagd middag byr på problemer fordi primusen (for

ikke å snakke om stearinlyset) blåser ut i ett sett. Når teltduken slår som verst, synes primusflammen å forflytte seg tjue cm til side, for så å slokne. Tett parafinos i teltet. En av oss sitter vakt med lommelykt, den andre med fyrstikker. Det er vanskelig å samtale i all lar-men, og vi lurere på om vi tør kle av oss yttertøyet før vi krabber i posen. Etterhvert roer vi oss, men det gjør ikke vinden. Et par ganger må vi ut og skjøte barduner som er røket, men ellers ser alt ut til å holde, Søvn er allikevel fraværende.

— Ut på neste dag løyer det plutselig, vi pakker raskt sammen og skynder oss over til Åmotdalshytta. Vi rekker nesten fram før stormen igjen kaster seg over oss. Selv hytta knaker i sammenføyningene. En gang om kvelden mens jeg går ut for å slå lens, griper vinden fatt i meg og slenger meg over fokkskavelen som er vel meteren høy og jeg kastes rundt flere ganger før jeg får lagt meg flat mot snøen. Jeg får orientert meg og krabber tilbake til hytta i mørket.

— Om morgenen får vi liv i reiseradioen på hytta ved å koble til lommelyktbatteriene våre med streng vi finner. Værmeldinga lover fortsatt full storm i fjellet. Vi krabber tilbake i soveposen.

FEBRUAR OG GNISTRENDE KLART OG KALDT VÆR.

Fem av oss har startet alt for seint (som vanlig) fra Åmotdalshytta, og går på ski om Langvatnet og opp på Larseggen. Denne smalner raskt sammen og vi skifter over til klatrestøvler og finner fram tau og isøks.

Vi småklatrer og koser oss og kommer etterhvert bort til skaret som skiller Larseggen fra selve Larstind. Jeg lar meg fire ned noen meter og står i skaret. Det synes som om resten av veien opp til toppen er enkel, men siden solnedgangen alt er forestående, kan vi ikke alle rekke det. Enten skal vi alle opp, eller ingen. Så vi snur. I parentes bemerket kunne vi ha gått direkte opp til dette skaret, enten fra Storstyggesvånådalen, eller fra Larsbotn; og spart mye tid og problemer.

Det var alt begynt å mørkne innen vi nådde skiene og skituren nedover var en fantastisk opplevelse. Nordlys viste vegen for oss.

— Neste dag bød på det samme fine været og jeg ble ikke med de andre heim til Kongsvoll, men valgte å gå en tur i alle ensomhet vestover. Ute på Leirsjøtælen gikk jeg meg på en jerv, som også var på

ensom vandring. Vi vandret videre i hver vår retning, jeg oppover mot Storskrymtan. Jeg hadde tatt med meg rikelig med klær og satt et par timer på toppen og beundret utsikten. Herfra (som fra de andre høye toppene og Dovre) kunne jeg se fra Sylene i nordøst til Hurrungane og Galdhøpiggen i syd. Det føles deilig for en gangs skyld å være helt alene med alle inntrykk. Jeg rusler rolig tilbake til Åmotdalshytta, lager meg en bedre middag, verdig et medlem av Nistekluben.

MARS.

Også i år satser vi på turen over Snøhettas fire toppar: Snøhetta-traversen -, nå i helga? Du er gal, det er jo meldt kuling og snø.

Nettopp, siste uke var det meldt fint. Du så hvordan det gikk da. Og gangen før der, og gangen før der.

Joo - ja, kanskje du er inne på noe.

Slik ble det at fire klatrekåte klatrere pluss en sjåfør, parkerte på Grønbacken, akslet sine ikke så veldige deilige sekker, og stilte inn på bra sig innover Stropplsjødalen. Dette var noe vi hadde rutine i. Vi hadde alle våre «nederlag» å se tilbake på fra tidligere vintre. Heldigvis. Dette gjør at vi stadig har påskudd til å få enda en ny fin tur. Sekkene var pakket etter forrige helgs oppskrift. Kompakt, tungt og knapt. Mørket, og månen som ikke var der, klarte ikke å hindre navigasjonen nevneverdig, og Reinheim ble nådd ved midnattstid.

Klokka halv fire var vi oppe igjen. Jeg har en heller vag erindring om den neste timen, men fant meg stående fullt ferdig med sekk og ski utenfor i måneskinnet i 30 graders kulde, og var klar til å gå.

Det var en stille gjeng som gikk oppover bakkene. De andre fornemmet nok noe lignende som meg. Det var tydelig at naturen skulle til å snu om på kulissene. Jeg fant meg selv gående lett på tå, for ikke å forstyrre, og vi trakk oss stille endel ifra hverandre, for å få være litt i fred med inntrykkene. Jo, månen mister overtaket til noe sterkere som lurar borte i øst. Vel oppe på høyde med Gamle Reinheim sitter vi og skifter fra skistøvler til klatrestøvler, langsomt, med stive fingre i kulda, og stirrer i stillhet på de gnistrende taggene som er Rondane, der borte i horisonten. Blått fjell og rød himmel og der, mens vi vasser djupsnøen oppover mot Stortoppen, kommer den

Vesttoppen sett fra Hettpiggen. Klatreruta går på høyre side. (Geir Hafsaas) →

røde skiva opp og slikker innover dalene mot oss. Innen vi kom på toppen var en ny dag født. Vi kunne likegjerne ha gått heim alt nå, ingenting mer kunne overgå dette.

Men vår ekspedisjon var en klatreekspedisjon og ikke en tilfeldig gjeng med naturdiggere, og en klatreekspedisjons oppgave er å bestige fjelltopper, helst via vanskeligst mulige ruter som vi kan skryte av etterpå. Så etter en rask stans på Stortoppen, med en 1/2 liter kakao på deling og utpekelse av diverse topper i diverse retninger, var det å fortsette videre over til Midttoppen og å titte ned i skaret til Hettpiggen. Å grøss og gru. Isbark i tukke lag overalt. Tydeligvis av den typen som er for svak til at den holder under stegjerna, men for hard til å kunne slåes bort med hendene.

Vel, vi må jo prøve. Først er det kleskifte: På bena er det to par stillongs, vadmelsknickers, to par ullstrømper, klatrestøvler, gamasjer, stegjern, vindbukse, - æ, jeg mener vindbukse, stegjern. Over er det ulltrøye, dunjakke (ha, ha, de andre har ikke) og anorakk. Og øverst balaklava med en komisk liten hjelm øverst oppå der.

Nå lignet vi endelig en ordentlig klatreekspedisjon, og kunne sette i gang. I gåsegang ned i skaret og et stykke bortover snøflankene innunder toppen. På med tauet. En 20 meter bratt snøfylt renne og et glatt ispolert sva, og førstemann var ovenpå. Vi andre gjorde likedan så godt vi kunne, og snart var ekspedisjonen samlet på Hettpiggen. Nå fikk jeg æren av å lede en taulengde nedover mot Vestskaret. Dessuten fikk jeg lov til å rapellere først ned den siste hammeren til skaret. Dette ble mere spennende, for vi brukte et 40 m tau lagt dobbelt, og rapellen viste seg å være 22 m ned til en smal hylle. Etter å ha gått forsiktig bortover noen meter, vider hylla seg ut til et par meters bredde og skrår bort innunder Vesttoppen til en isfylt renne som fører bratt oppover ca. 50 m tilbake til eggen igjen. Her er det slaget skal stå.

Ny mann i teten som baser seg oppover løssnøen i starten, lurer seg over det første vanskelige svaet, og kommer til en svær utsprengt blokk. Denne ser ut til å kunne klatres lett på utsiden om sommeren, men nå er det den halvmeterbrede sprekken på baksiden som gir eneste mulighet. Men hvordan komme opp til den? Han prøver og prø-

←¹ Fra klatringen opp på Hettpiggen. «Kjøleskapsnøen» ligger klistret på svaene.

(Geir Hafsaas)

ver, men bestemmer seg plutselig for at han vil ned. Ny mann, men det nytter ikke. Han roper etter mer hjelp og han tar nestemann opp til seg. Først hissig boltehamring, så stønning, og han glir opp, mens hjelpsomme hender ivrig styrer stegjernføttene hans inn og ut av de lure slyngene de har rigget til. Det skülle gå tydelig fram at vår ekspedisjon ikke er den som lar seg stanse av noen skarve etiske lover for hva en klatrer kan tillate seg.

Endelig kan vi to i baktroppen røre på oss igjen, etter å ha stått tre timer helt i ro.

Det viste seg at vi hadde flere ting i vente. Klatreren i teten fant ut at den neste passasjen klarte ikke han å lede. Vi andre avslo beskjedent å prøve, og kommanderte stegjerna hans av. Vi andre viste ham en kald skulder og han klarte igjen å heve seg over oss andre. På med jerna, og fortsatt krafising oppover. Vi som var igjen nede diskuterte strategien videre. Da han kommanderte «kom igjen», klatret ikke nestemann rett opp, men tvertimot opp en skråhulle som ender blindt ute til siden. Han brøler: stramt tau, og kaster seg ut i lufta. Svinger elegant tilbake og inn på fjellet over det vanskelige. Raskt og effektivt, klart at sånne gutter kommer til topps. Vi hører bifall fra det stadig økende publikum oppe ved toppen.

Innen vi nådde opp på toppeggen, der hvor det om sommeren (viste det seg) bare er å pakke ned tauet og gå heim, var publikum gått og det, ja rett ut sagt, var begynt å mørkne, og den siste hammeren så riktig umulig ut, med tjukt hvitt panser over det hele, og vi tenkte på hvor mye (eller lite) bivuakktstyr vi hadde med oss: soveposer, bivuakkeposer, spritkoker. Ikke spritkoker, nei. Da var det at trønderen fra «innant», med jern i blikket og jern i henda og under støvlene, og dessuten med solbriller på, beviste at det bare er viljen det kommer an på. Nesten like fort som det går å løfte blikket, var han oppe den siste hammeren. Hver og en av oss andre kavet som en hval i 2000 m høyde for å komme oss opp, enda inntrønderen dro det han orket i tauet. Tydeligvis hadde han bestemt seg for å ville heim til den hermetiske frukten.

Og slik ble det. Siden jeg hadde hodelykt med, fikk jeg æren av å gå først på tilbakeveien. En tvilsom ære i djupsnøen. Etter alle unna-bakkene var det to, tre km bort til skiene. Min trøst i elendigheten var at jeg kunne stanse og hvile når jeg ville, og at de andre kunne stanse og hvile når jeg ville.

Med TTT til Vinnufjell

TROND GILDE

Ei av målsettingene med Turgruppa i TT er å gjøre folk kjent med andre turområder enn de som i dag dekkes av turistforeningenes hytter og rutenett. Som en del av denne virksomheten ble det i juli i fjor arrangert en tur til området ved Vinnufjell, mellom Innerdalen og Sunndalsøra.

Området, som reiser seg bratt opp fra Sunndalsøra, består av flere topper. De mest markerte er Hesten, Nebba, Kongskrona og den høyeste av dem alle, Dronningkrona med sine 1816 m. Toppene er omkranset av breer, som enkelte steder er kraftig oppsprukket før de kalver ned over stupbratte sva mot ura nedenfor.

Øst for selve Vinnufjellet skjærer den frodige Grasdalen seg ned, med store myrer og grassletter. Det var hit, til ruinene av den gamle Virumsetra, vi ankom i totida ei julinatt. Gjennom bløte etter en drøy times marsj opp lia fra Nerdal gjennom regntung bjørkeskog, med det mest nødvendige utstyr pluss mye mer på ryggen. Det ble en kort velkomst, en kopp te og noen ord med et par andre som også var seint ute, før vi krøp inn i teltet. Prinsessa på erta hadde nok likt seg dårlig, men noen steiner og et par grastuer ble bare så vidt registrert før Ole Lukkøye fikk overtaket.

Og det ble morgen første dag En rask titt ut gjennom teltåpningen gjorde det klart at den planlagte rundturen over Dronningkrona og Kongskrona måtte utsettes. Skydekket hang lavt over Grasdalen. Men ingen sure miner. Alt vær er turvær.

Frokost i det grønne. Et kaos av brødkriver, brunoster, turutstyr, kart og plastposer. Hvordan klarte menneskene seg før de fikk plastposer? I dag inngår vel posene som en del av minimumsutstyret til de fleste fjellvandrere. Et synbol på «utviklinga», mennesket som i stadig større grad blir avhengig av sin egen «sivilisasjon» for å oppleve naturen.